

RECENZIE – BOOK REVIEW

***Medicii și Biserica*, vol. XIII, volum coordonat de Prof. Dr. Mircea
Gelu Buta, Editura Renașterea, Colecția Bioetica,
Cluj-Napoca 2015, 703 p.**

Lucrarea de față, *Medicii și Biserica* vol. XIII, a fost tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului. Ca structură generală, aceasta se împarte în șase secțiuni a căror articole reuneste autori cu o pregătire în domenii precum: medicină, teologie, filosofie, arte plastice, științe socio-umaniste. Prin urmare, lucrarea reușește să acopere o paletă largă de aspecte ale ariei aflate la intersecția activității medicale cu Biserica, abordând următoarele tematici: „Influența valorilor creștine asupra bioeticii europene”, „Psihoterapia în practica Bisericii Ortodoxe”, „Implicațiile bioetice în deciziile medicale, la începutul vieții”, „Probleme etice, psihologice și legale ale sexualității în lumea contemporană”, „Arta creștină și importanța ei într-o Europă unită și postcreștină”, incluzând, în a șasea secțiune, discuțiile Mesei rotunde pe tema „Psihoterapia traumei, consiliere pastorală, psihanaliză”.

Articolele primei secțiuni, după cum afirmă și titlul acesteia, „Influența valorilor creștine asupra bioeticii europene”, încearcă să aducă în atenție contribuția pe care o au valorile și moralitatea creștină asupra bioeticii spațiului european, cât și pierderile survenite într-o cultură ruptă de dimensiunea metafizică. Astfel,

axul central al moralității creștine nu sunt valorile așezate ca pietre de temelie – ele ar putea exista și înafara creștinismului, ci acest ax este reprezentat de Persoana întrupată a Domnului Iisus Hristos care reprezintă în creștinism „Calea, adevărul și viața” (Ioan 14:6). Astfel, pentru o bioetică creștină nu este suficientă prescrierea de principii și valori după care să se ghideze profesionistul, ci ea ar trebui să fie bazată pe urmărirea sfințirii. „Ideea este că o bioetică creștină ar trebui fundamentată pe recunoașterea faptului că reperul pentru întreaga reflecție referitoare la felul în care ne trăim viața sau folosim medicina este Dumnezeu.”, conform rândurilor lui Herman Tristram Engelhardt Jr. (p. 26) Demersurile argumentative și analitice își au, desigur, rostul lor, însă, după cum afirma și Sf. Ioan Gură de Aur, cea mai mare nevoie este aceea de îndrumare morală și, prin urmare, o bioetică despuiață de creștinism nu ar putea fi decât incompletă. (p. 78)

Preocuparea celei de-a doua secțiuni „Psihoterapia în practica Bisericii Ortodoxe” este de a avea o abordare holistică a ființei umane, fiind centrată pe rolul jucat de relația și comunicarea medic / psihoterapeut – pacient care au un aport considerabil în evoluția stării de sănătate a acestuia din urmă. Astfel, Gabriel Roman citează

în articolul său dintr-o lucrare a lui Irvin Yalom care, printre altele, afirmă: „În activitatea cu pacienții mă lupt pentru relaționare mai mult decât pentru orice altceva. [...] nu refuz să răspund la întrebări, nu mă ascund în spatele rolului meu și, în sfârșit, nu îmi ascund propriile vulnerabilități” (p. 199) Iar Cel care oferă modelul de psihoterapeut realmente demn de a fi urmat de către practicieni este Domnul Iisus Hristos; menținând totuși rezervele în a vedea în Persoana Sa doar eforturile umane ale unui psihoterapeut, care reușește să ofere femeii samaritence un cadru de încredere totală în care ea poate păși spre o transformare a ființei ei. Așadar, Hristoterapia ortodoxă are ca scop întoarcere omului dinspre țintele false ale rătăcirii la scopul original al existenței sale: Dumnezeu. (p. 213) Prin urmare, metodele utilizate în consilierea psihoterapeutică ortodoxă are în vedere eliminarea acelor care încearcă reducerea individului la un simplu organism biologic sau a celor bazate pe constrângere, ci se urmărește mărturisirea credinței creștine, a utilizării activităților cu un temei patristic și oferirea unei instrucții pacienților prin care aceștia să dobândească deprinderi duhovnicești și o educație morală. (p. 267) Astfel, iubirea aproapelui și utilizarea cuvântului ca mijloc terapeutic sunt două dintre mijloacele credinței ortodoxe antrenate în acest proces de vindecare sufletească. Cuvântul are rolul de a crea comuniune interumană, omul fiind singura ființă cuvântătoare; însă tot Cuvântul este cel care îl aduce la quidditatea ontologiei sale ce se află, de fapt, înafara sa: în Arhetipul Dumnezeuului Iubire. Totuși, actualitatea cotidiană ne relevă nașterea unei alienări a ființei umane care, deși și-a dezvoltat mijloace de comunicare performante, devine din ce în ce mai înstrăinată, fapt ce ne reamintește cuvintele citate din spusele Părin-

telui Cleopa Ilie „Sfârșitul lumii va veni când nu va mai fi cărare de la om la om.” (p. 130)

Următoarea secțiune – a treia, având titlul „Implicațiile bioetice în deciziile medicale, la începutul vieții”, este preponderent axată asupra aspectelor ce vizează interferențe cu practica medicală în perioada primilor ani de viață. Astfel, secțiunea este deschisă cu un articol, bazat pe chestionarea medicilor neonatologi din România la care au acceptat să participe un număr de 40, privind tratamentele inutile și agresive de suport vital aplicate de acești medici. În această situație, motivele care stau la baza deciziei de a propune sau nu întreruperea acestor tratamente sunt bazate pe valorile personale ale medicului. Totuși, analiza răspunsurilor demonstrează existența unui număr mai mare de medici care să nu recurgă la această decizie datorită temerii de a nu fi acuzat de malpraxis față de numărul celor care au speranța în survenirea unui miracol care sunt, preponderent, medici rezidenți. (pp. 309-310) Pe de altă parte, este necesar a se lua în calcul și evoluția, de-a lungul secolelor, a atitudinii societății față de copil și față de nou-născut. Dacă în Grecia antică și pe cuprinsul Imperiului Roman pruncuciderea era o practică comună – copiii cu malformații, bolnavi și cei nedoriți fiind lipsiți de valoare și protecție juridică, Vechiul Testament susține că „distrugerea deliberată a oricărei vieți umane este un afront adus lui Dumnezeu” dat fiind faptul că, indiferent de condiția vieții, orice ființă umană este „o expresie a imaginii lui Dumnezeu”. (p. 341) Cât despre Mântuitorul nostru, El demonstrează, prin relatările Sfințelor Scripturi, o afecțiune și o grijă aparte față de copilași. Prin urmare, „În conformitate cu doctrina „sanctității vieții”, viața are o valoare excepțională și dreptul la viață trebuie susținut din punct

de vedere moral și legal. Acest drept însă trebuie însoțit și de dreptul la o „calitate a vieții” (p. 342) Iar cu toate limitările din acest domeniu, relevarea unor malformații congenitale prin tehnicile de diagnostic prenatal trebuie să conducă la o abordare individualizată, susținută de tratament intensiv până în momentul în care situația este clarificată. Alte teme de interes în acest areal, discutate în câteva dintre articolele acestei secțiuni, ar fi problema consimțământului informat în pediatrie, terapii cu celule stem și utilizarea celulelor stem embrionare în cercetare sau viziunea medicilor homeopați asupra vaccinării. Din observarea practicii medicale și a site-ului PubMed se poate constata faptul că medicii homeopați prescriu vaccinuri într-un număr cu mult mai redus decât colegii lor alopați. (p. 397) Prin acest articol, autorii susțin și doresc ameliorarea relației Homeopatiei cu vaccinarea care, conform spuselor domnului Prof. George Vithoulkas nu are capacitatea profilactică a vaccinurilor (p. 402).

A patra secțiune aduce în discuție „Probleme etice, psihologice și legale ale sexualității în lumea contemporană”. În aceste pagini se dezbate atât asupra problemelor ce țin de reproducerea asistată, cât și a aspectelor ce țin de căutarea unei noi identități sexuale. Astfel, doamna Lect. Dr. Maria Aluaș, vorbind despre pozițiile diferitelor perspective religioase asupra acestei tematici, amintește ca făcând parte din prima categorie subiecte precum: contracepția, reproducerea în vitro, maternitatea surrogat. În funcție de valorile asumate, diferențele biserici aprobă într-o măsură mai mare sau mai mică recurgerea la acestea, însă avortul, cercetarea pe embrioni sau precreeerea în cadrul cuplurilor homosexuale sunt privite cu multă reticență de către aceste biserici (prezentate în articol). Concepția bisericilor creștine asupra problemei

homosexualității este profund modelată de mesajul biblic care vorbește despre păcatul sodomiei. Desigur, există și o nouă perspectivă asupra mesajului Sfințelor Scripturi care încearcă să pună răzbu-narea lui Dumnezeu pe seama neospitalității, însă aceste păreri ar putea fi ușor risipite la o analiză atentă a textului scriptural, cât și prin considerarea mesajului din Levetic 18:22 și 20:13 unde contextul relevă faptul că aceasta este o practică inacceptabilă din perspectiva biblică. Iar această poziție este susținută și de versetele Noului Testament; cu toate acestea, Biserica nu poate crea o prăpastie între ea și acești oameni, ci „trebuie să se raporteze la ei ca la subiecți de misiune, de dialog și de rugăciune”. (p. 428)

Secțiunea intitulată „Arta creștină și importanța ei într-o Europă unită și post-creștină”, a cincea la număr, este axată mai mult pe aspecte ce țin de iconografie medievală și artă sacră contemporană, estetică, compoziția spațiului plastic, tehnica realizării icoanelor și elemente de restaurare – tematici mai puțin relevante pentru abordările de bioetică. Cu toate acestea, unele dintre articole aduc în discuție și reprezentările sfinților vindecători sau posibilele influențe terapeutice ale icoanei. Apoi, un alt aspect interesant ar fi rândurile scrise de domnul Lect. Univ. Dr. Marin Cotețiu privitor la posibilele „împrumuturi” din domeniul medical efectuate de restauratorii lucrărilor de artă. Aceste împrumuturi se referă la: principiile fundamentale, scopul final al intervenției și instrumentele utilizate în operațiunile efectuate. (p. 604) Iar principiile descrise a fi rodul acestei tranzații ar fi: „Primum non nocere” (mai întâi să nu faci rău), principiul compatibilității, principiul testării materialelor, principiul reversibilității materialelor, principiul intervenției distinctive, principiul de a nu

intervenii în baza ipotezelor (a presupuzițiilor), principiul monitorizării post-restaurare. Scopul principal al restaurării este acela de a conserva opera de artă, nu de a o readuce la aspectul ei inițial; iar aspectul său estetic trebuie „să poată transmite, pe cât posibil, funcția sa originală, fără a-i afecta autenticitatea prin reconstituiri ale părților lipsă”. (p. 604)

Paginile de final ale volumului redau transcrierea Mesei rotunde „Psihoterapia traumei, consiliere pastorală, psihanaliză”. Participanții la acest eveniment au fost următorii: Prof. Dr. Pavel Chirilă (moderator), Pr. Prof. Ioan Chirilă, Pr. Prof. Dr. Stelian Tofană, Prof. Univ. Dr. Adrian Opre, ÎPS Andrei Andreicuț, Prof. Sebastian Moldovan, Pr. Prof. Ioan Teșu, Ioan Marin Croitoru, Pr. Prof. Nicolae Feier.¹ Cuvântul introductiv al domnului Prof. Dr. Pavel Chirilă aduce în atenție universalitatea traumei, începând cu momentul păcătuirii și până la momentul descris în Apocalipsa 21:4 unde se spune „Nici plângere, nici strigăt, nici durere nu va mai fi”. De când Adam, ascuns fiind, a răspuns întrebării lui Dumnezeu prin „M-am ascuns, căci mă tem” trauma este o realitate a vieții cotidiene ce transcende orice religie sau condiție socială. Însă, după cum afirmă Pr. Prof. Ioan Chirilă, cea mai bună exprimare a anxietății este expusă în capitoul 4 al Genezei unde se vorbește despre consecințele primului fratricid. Totuși, chiar nici Domnul Iisus nu a fost ocrotit, în viața Sa pământescă, de temere și agonie. Iar un lucru realmente teribil pentru cel în suferință este să fie părăsit de ai săi. Prin urmare, Sfânta Scriptură oferă posibilitatea

unui studiu extrem de amplu asupra traumei și a anxietății generate. Atât Vechiul, cât și Noul Testament relevă faptul că implicațiile funcționale sau disfuncționale ale fricii se datorează emergenței gândului. (p. 674) Continuarea discuțiilor duce la glisarea dezbaterii spre problema transplantului, a morții cerebrale și a celei biologice. Însă și în cazul transplantului, frica are un rol negativ asupra evoluției pacientului transplantat. Cât despre sentimentul de vinovăție sau alte frustrări, negativitatea acestora se răsfrânge asupra stării sufletești a individului și asupra sănătății acestuia. De aceea este necesară o abordare holistică a ființei umane, bazată pe legătura dintre suflet și trup. Apoi, încercările Sfinților Mucenici care au trăit experiența îmbrăcării cu hainele iubirii creștine, cea a puterii credinței creștine și transformarea lăuntrică provocată de asumarea suferinței relevă faptul că cei care rezistă în astfel de condiții se întăresc în cinci virtuți: smerenia, răbdarea, nădejdea, rugăciunea și iubirea față de Dumnezeu. Privit din această perspectivă, „suferința devine o pedagogie a lui Dumnezeu pentru om” (pp. 684-685). Încheierea acestei dezbateri este realizată prin intervenția domnului ÎPS Andrei Andreicuț care face trimitere la versetul biblic al primei Epistole unde stă scris „Dragostea desăvârșită izgonește frica”, iar, amintindu-l pe părintele Dumitru Stăniloae, menționează treptele fricii prin care trece orice ființă umană aflată pe calea desăvârșirii: „măsura robilor, măsura simbriașilor și măsura fiilor, care este egală cu dragostea” (p. 688).

---

¹ Participanții au fost scriși în ordinea în care apar ca vorbitori în transcrierea textului Mesei rotunde

RECENZIE

Volumului prezentat se distinge, în primul rând, prin pluralitatea disciplinară și tematică abordată la granița Medicinii cu Biserica. Pe de altă parte, aceste pagini sunt în măsură să clarifice importanța abordării holistice, trup și suflet, în eforturile de vindecare a ființei umane. Totuși, punctul central al rolului Bisericii în practica medicală este acela de a aduce în relația terapeutului cu pacientul persoana Domnului Iisus Hristos și de a aduce omul păcătos

pe calea sfințirii. Deși importante, valorile morale, demersurile analitice și cele argumentative, nu ar fi suficiente în ameliorarea vieții omului. Astfel, creștinismul răsăritean încearcă să țină piept tendințelor de secularizare și răspândirii unei conștiințe sociale de tip postmetafizic ce lasă ființa umană înstrăinată, pradă anxietății.

ANDREEA IULIA SOMEȘAN

